

Sivistysvaliokunnan kuulemistilaisuus 9.11.2021

Asia: HE 148/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi
varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Laura Tuominen-Lozić
sosiaali- ja terveystieteellinen asiantuntija
Suomen Diabetesliitto ry

Diabetes varhaiskasvatuksessa: Kuinka nykytilassa toimitaan?

- Diabetesta sairastavalle lapselle laaditaan yksilöllinen lääkehoidon suunnitelma osaksi varhaiskasvatussuunnitelmaa
 - [Turvallinen lääkehoito: Opas lääkehoitosuunnitelman laatimiseen](#), (STM 2021:6) -oppaassa on esitetty lääkehoidon toteutuksen prosessi varhaiskasvatuksessa.
 - [Pitkäaikaissairaiden lasten lääkehoidon turvallinen toteuttaminen lasten päivähoidossa](#), STM:n Kuntainfo 5/2012.
- **Lisäksi** huomioidaan suunnitelman toteuttamiseksi tarvittavat resurssit henkilömitoituksessa [varhaiskasvatuslain 540/2018](#) 35 § 2 mom. perustuen:

”Jos päiväkodissa on **yksi tai useampi vammaisen tai muuten tuen tarpeessa oleva** lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöitten lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa.”

Mitä lakiesitys muuttaisi lääkehoitoa tarvitsevan lapsen kannalta?

- Kolmiportainen tuki: yleinen, tehostettu ja erityinen tuki
 - Sovellettaisiinko lääkeshoidolliseen tukeen kolmiportaisuutta?
- On epäselvää, mille tukiaiteikolle insuliinihoito/lapsen vaativa lääkehoito kuuluisi.
- Tukiasteikolla sijoittuminen on olennaista, koska **henkilömitoituksessa huomiointi** on esityksessä sidottu vain **tehostettuun ja erityiseen tukeen (35 & 38 § 2 mom.)**
 - Tällä hetkellä diabetes on peruste huomioimiselle henkilömitoituksessa.

Lääkehoidon tuki – yleistä tukea?

HE 15 a §: ”Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmettyä. **Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tukimuodoista.**”

HE perustelut 15 a § (s. 31):

- ”Yleinen tuki muodostuisi **yksittäisistä tukimuodoista**. Tämä tarkoittaisi esimerkiksi **yksittäisiä pedagogisia ratkaisuja [...]** Yleinen tuki olisi **pääsääntöisesti lyhytkestoista ja intensiteetiltään matalampaa** kuin tehostetussa ja erityisessä tuessa.”
- *Diabetesta sairastavan lapsen tarvitsema tuki on pitkäaikaista ja pysyvää. Se on luonteeltaan hoidollista.*

Lääkehoidon tuki – tehostettua tukea?

- 15 a § 2 mom: ”Jos 1 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee vahvempaa tukea, on tukea annettava tehostettuna tukena lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan.
Tehostettu tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tukimuodoista.

HE perustelut 15 a § (s. 31-32):

- ”Tuen tehostaminen toteutuisi esimerkiksi siten, että tuen suunnittelua ja toteuttamistapoja lisättäisiin tai niiden intensiteettiä kasvatettaisiin. Tuki olisi luonteeltaan **vahvempaa** kuin yleinen tuki. Tukea annettaisiin niin kauan kuin lapsi tarvitsee tukea. Tuen tehostaminen voisi olla **lyhytkestoista tai pidempään jatkuvaa**. Tuen tehostaminen voisi johtua lapsen väliaikaisesta tuen tarpeesta, esimerkiksi lievistä kielenkehityksen häiriöistä, mutta myös pidempiaikaisesta tuen tarpeesta.”
- ***Diabetesta sairastavan lapsen tukeminen ei edellyttäisi useita tukimuotoja, vaan tuki olisi hoidollista.***

- Tehostetun tuen piiriin siirtyminen pelkän lääkehoidon tuen tarpeen vuoksi olisi osin ristiriidassa esityksen 15 a § sekä sen perustelujen kanssa.
- Se ei myöskään loisi jatkumoa perusopetukseen, mikä on yksi lain tarkoitus.

...vai erityistä tukea?

- 15 a § 3 mom: ”Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu tuki ei ole riittävää tai lapsi tarvitsee tukea vammasta, **sairaudesta**, kehityksen viivästymisestä tai muusta, merkittävästi hänen toimintakykyään alentavasta oppimisen tai kehityksen tuen tarpeesta johtuen, on tukea annettava yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena. **Erityinen tuki muodostuu useista tukimuodoista ja on jatkuvaa tai kokoaikaista.**”

HE perustelut 15 a § (s. 32):

- Kyseessä olisi vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen muoto. Erityinen tuki muodostuisi **useista tukimuodoista, tukipalveluista ja olisi jatkuvaa tai kokoaikaista.**
- Erityisestä tuen antamisesta olisi tehtävä ehdotetun 15 e §:n mukainen hallintopäätös.
- ***Diabetesta sairastavan lapsen tarvitsema tuki johtuu sairaudesta, ja on jatkuvaa.***

Mitä esitys sanoo lääkeshoidosta?

HE 15 b §: ”Lapselle annettava tuki voi sisältää lapsen tarvitsemia pedagogisia, rakenteellisia ja **hoidollisia** toimenpiteitä.”

Perustelut:

- ”Hoidollisia tuen muotoja olisivat keinot, joilla vastataan lapsen perushoitoon, hoivaan sekä avustamiseen ja lapsen tarvitessa myös terveydenhoidollisiin tarpeisiin. **Nämä voivat olla esimerkiksi lapsen pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon** ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet.”
- ”Varhaiskasvatuksen toimipaikoissa tulee aina tapauskohtaisesti arvioida, voidaanko lääke- tai sairaudenhoito toteuttaa osana perustoimintaa. Tämä liittyy jokaisen lapsen kohdalla lapsen tilanteen kokonaisarviointiin. **Lapsen lääke- tai sairaudenhoito ei kuitenkaan olisi riippuvainen varhaiskasvatuslain mukaisesta tuen tasosta**, vaan hoitoa annettaisiin tuen tasosta riippumatta lapsen tarpeen mukaan.

HE 15 c §: Myös avustajapalvelut mahdollisia kaikilla tuen tasoilla

15 c §: ”Lapsella on hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan antamaa konsultaatiota ja opetusta, sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä.”

15 c § perustelut (s.34):

- ”Avustajapalvelut olisivat yksittäiselle lapselle tai koko ryhmälle suunnattua tukea. **Kaikilla tuen tasoilla lapsella olisi oikeus 15 c §:ssä mainittuihin tuen palveluihin ja apuvälineisiin lapsen tuen tarpeen mukaan.** ”

→ Esitys pitäisi saada johdonmukaiseksi 15 b sekä 15 c § kanssa myös henkilömitoitusta koskevan pykälän osalta.

Mikä olikaan ongelma?

- Lakiesitys ei tunnista tilannetta, jossa yleistä tukea saavat lapset huomioidaan henkilömitoituksessa.
- Jos vain tehostettu tai erityinen tuki on peruste henkilömitoituksessa huomioimiselle, voi diabetesta sairastavien lasten tilanne heikentyä.
 - Näin ollen diabeteksen hoidon tuki/insuliinihoidon toteuttamisen tulisi olla vähintään **tehostettua tukea**, jotta lapset huomioidaan henkilömitoituksessa.
 - **Onko lääkehoito kuitenkin sellainen tukitarve, jonka toteuttaminen ilman muita tuen tarpeita edellyttää tehostettua (tai erityistä) tukea?**
- Sekä lääkeshoidon tukeen että avustajapalveluihin on oikeus kaikilla tuen tasoilla lain perustelujen mukaan, mutta **tämä ei käy yksiselitteisesti ilmi itse lakitekstistä.**
- Ilman selkeää kirjausta ja/tai ohjeistusta odotettavissa on useita eriäviä, diabeteslapsiperheiden arkea kuormittavia tulkintoja kunnissa lain kirjausten soveltamisesta.

Ratkaisuja I: Muutetaan lain 35 ja 38 § 2 mom siten, että henkilömitoituksessa huomiointi on mahdollista myös erikseen määrittelemättömän ”erityisen huomion tarpeen” vuoksi.

HE 35 §: ”Jos päiväkodissa on yksi tai useampi **vammainen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentin mukaisen tuen tarpeessa oleva lapsi**, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöitten lukumäärässä.”

→ ”Jos päiväkodissa on yksi tai useampi **erityistä huomiota tarvitseva, vammainen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentin mukaisen tuen tarpeessa oleva lapsi**, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöitten lukumäärässä.”

- Tällöin lääkehoidon tuen toteuttaminen olisi turvattu riittävin resurssein tukiausteikosta riippumatta, mikä on myös lakiesityksen 15 b § ja 15 c § perustelujen selventämä tarkoitus.

Ratkaisuja II

- Lääkehoidon tuen toteutumista kolmiportaisen tuen mallissa tulee **seurata ja arvioida** kansallisesti ja kunnissa.
- Lain toimeenpanon yhteydessä tulisi ohjeistaa kuntia ja varhaiskasvatuksen toimijoita insuliinihoitoa tarvitsevan lapsen huomioinnista kolmiportaisen tuen mallissa.
 - Esim. päivittämällä kuntainfo (OKM&STM), OKM & Opetushallituksen ohjeistuksella lain käytännön soveltamisesta ja tukimateriaalin laatimisella (2022), huomioinnilla OPH:n päivityksessä varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2022), OKM/Opetushallitus ja AVlen koulutustilaisuuksilla keväällä 2022...
 - HE: Ministeriö käynnistää vuonna 2022 tutkimuksen, jolla seurataan varhaiskasvatuksen tuen lainsäädännön vaikutusten arviointia ja toimeenpanoa sekä tuen jatkokehittämistarpeita.

Kiitos!

Laura Tuominen-Lozić
sosiaali- ja terveystieteiden asiantuntija
Suomen Diabetesliitto ry
laura.tuominen-lozic(at)diabetes.com
p. 0400 723 655
@LauraLozic